

utvecklas. Man kan säga: öfverensstämmelsen består icke i ett idem per idem i de nationen utgörande individernas tankar och handlingar, utan i en med det gifna öfverensstämmande, i detta grundad utveckling.

Så bildar sig och utvecklas äfven språket af individerna. Och för denna utvecklings förklarande är fiktionen af ett nytt slag »sjelfständiga, ändliga, andliga väsenden» *jemte* människan åtminstone obehöflig. Hvarföre nationerna och språken äro just dessa och inga andra, förklaras i alla fall derigenom icke. Förklaringen deröfver måste sökas i historien, som visar huru och hvarigenom nationer uppstått och åter försvunnit. Dit historiens ljus icke räcker, der kan människan icke begära något vetande härom. Och man bör härvid ihågkomma, att i folkslagens, såsom arter af djurslägtet människa, bestämmande ingår en naturprocess. Det är dess gifna data, historien vid nationernas bildande enligt *sina* lagar förändrar.

Ju mera sällsynt det är att finna något förnuftigt ord i Sverige offentligen yttradt om språkfrågan här i Finland, desto mindre böra vi underlåta, att citera Claësons yttrande derom.

Det är af det anförda klart, att Claëson uppfattar språket såsom en »uppenbarelse af nationalandan» och såsom den mest omedelbara, hvilken utgör vilkoret för all nationel tillvaro – enligt Humboldt's sats, att talet är det individuella tänkandets föreningsband med det allmänna, utan hvilket samband i sjelfva verket intet förnuftigt tänkande finnes, och alltså icke heller någon förening människor emellan i samhälle och stat. Claëson förklarar från sin ståndpunkt denna allt språks nationella egendomlighet, genom att betrakta nationerna såsom individuella väsenden. Det är om den, som så uppfattar språken, han säger: »Hans tanke kan begripa, likaväl som hans moraliska medvetande måste gilla de sträfvanden till lyftande af en lägre stäld nationalitet, som man stämplat med namnet fennomani. Han kan med sitt förstånd lika mycket som med sin känsla omfatta de rörelser hvilka man förstår under namnet skandinavism.»

Och det är betecknande nog, att denna sammanställning af fennomani och skandinavismen sker i Nordisk Universitetstidskrift, i Skandinavismens organ. Det kan tjena till en lärdom för mängden på denna sidan Bottenhafvet.

J. V. S.

40

60 RED:S ANMÄRKNING TILL FÖREGÅENDE.

Litteraturblad n:o 7, juli 1860

Vi äro Ins. tack skyldiga för den nödiga rättelsen angående datum för Gymnasii- och Skolornningen af 1843. Misstaget härledde sig deraf, att i Borgå stifts skolor den gamla ordningen upphörde med läsåret 1842-43 och den nya delvis infördes med läsåret 1843-44.

Hvad angår valedicenters kunskap i moderna språk i äldre och nyare tid anföra vi följande data:

De lärjungar, som 1822 kommo till universitetet från Uleåborg's skola hade läsit:

i Tyska: Stridsberg's och Heinrich's läseböcker (på vanliga läsetimmar).

i Franska: Gedike's läsebok och större delen af Telemaque (under fritimmar).

Samtidigt kommo från Vasa skola lärjungar, hvilka i Åbo lemnade enskild undervisning i Franskan – troligen med den tidens vanliga magister-pronunciation.

Vi hafva till hands »Programm om Tavastehus Gymnasium 1857–1860». Deri uppgifves såsom *på tre klasser genomgånet*:

i Tyska Formlära och Syntax ur Lyth; Svedboms läsebok till pag. 117 2:a Delen.

i Franska Praktiska Öfningar efter Robertson'ska metoden 142 lektioner – välförståendes enligt det sålunda betitlade, af Thuneberg utgifna korrrta sammandrag.

Skilnaden för undervisningen i Tyskan kan antagas nära nog = 0. Den kommer derpå an, hurudan den meddelade kunskapen i Syntaxen vid gymnasium är; ty någon Tysk syntax lästes icke i skolan. Lyth's grammatik är eljest den mest orediga förare man kan välja. Till det anförda komma tal- och skriföfningar, som äfven utgöra ett + för gymnasiundervisningen.

Erfarenheten vid universitetet är, att en student icke utan fortsatt språkstudium kan läsa en lärobok på Tyska i den vetenskap, han studerar, isynnerhet icke i de humanistiska vetenskaperna.

Hvad Franskan angår, är en sådan kurs, som den i Tavastehus gymnasium genomgångna, oduglig såsom grund för en vetenskaplig, ja äfven för all annan bildning. Den är otillräcklig för vinnande af praktisk färdighet och kan endast hjälpa lärjungen till att rådbråka sig fram med någon voyageur-commis på dennes språk. Men att han icke lärt känna någon enda skrift af en Fransk *författare*, detta är absurdt. Hufvudsak vid lärandet af fremmande språk är den vunna förmågan och lusten att söka umgänge icke med den ena eller andra kringdrifvande individen af den ifrågavarande nationen, utan med nationens ädlaste och snillrikaste män – i dessas skrifter. I goda läseböcker, såsom Heinrich's och, vi förmoda det, äfven Svedboms, gör lärjungen bekantskap åtminstone med ett urval af lärorika och sköna ställen ur sådane skrifter.

Ofvanstående uppgifter äro hemtade från ett Civilgymnasium, der endast moderna språk läsas. När jemförelsen med dettas kurs utfaller så klen, måste den väl för de lärjungar vid öfriga gymnasier, hvilkas lärokurs i sagde språk är korrtare, framstå än skralare.

Hvad logiken angår är den af Kiesewetter ett mästestycke i sitt slag, hvilket icke kan sägas om Afzelii, endast att den förra bör vid undervisningen begagnas med förnuft, d. v. s. till genomläsning under lärarens ledning – något hvartill den senare är mindre duglig.

Nutidens undervisning i geografi har det allmänna felet, att lärjungarne icke kunna geografi – sedan fyra veckor efter senaste repetition förflutit. Vare dermed dock icke sagdt, att den icke äfven fordom mindre bestod i kartläsning, än i utanläsning ur bok.

61 OM MÖJLIGHETEN AF FÖRBRYTARES KOLONISERANDE INOM LANDET.

Litteraturblad n:o 8, augusti 1860

När man läser om andra länders förbrytare-deportation, kan man icke undertrycka tanken, att hvarje land, som sådant möjligen kan, borde anstränga sig, för att genom kolonisation till ett menskligt och nyttigt lif återföra dem, hvilka nu till tusental borttvina i fångelserna och på